

DR.SC.-10 IZVJEŠTAJ O OCJENJIVANJU DOKTORSKOG RADA¹

OPĆI PODACI I KONTAKT DOKTORANDA/DOKTORANDICE:

Titula, ime i prezime doktoranda/doktorandice:	Jadranka Osrečak, dipl. iur.	
Nositelj studija:	Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet	
Naziv studija:	Pravne znanosti	
Matični broj doktoranda/doktorandice:	16/2009	
Naslov doktorskog rada:	<i>Jezik pisanja rada</i>	hrvatski
	<i>Hrvatski:</i>	"Financiranje troškova postupka od strane treće osobe u arbitražnim postupcima"
	<i>Engleski:</i>	"Third-party funding in Arbitration Proceedings"
Područje/polje/grana (ako se doktorski studij izvodi u grani):	Društvene znanosti/Pravo/Trgovačko pravo i pravo društava	

MENTOR(I)

	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:
Prvi mentor:	prof. dr. sc. Hrvoje Sikirić	Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, RH
Drugi mentor:		
Izabrano povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:
	1. prof. dr. sc. Petar Miladin	Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, RH
	2. prof. dr. sc. Eduard Kunštek	Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet, RH
	3.	
	4.	
5.		

OCJENA DOKTORSKOG RADA

(ocjena mora sadržavati izvorni znanstveni doprinos i novo otkriće)

¹ Molimo Vas da ispunjeni obrazac DR.SC.-10 pošaljete u elektroničkom i tiskanom obliku, potpisano, u nadležnu referadu.

Vijeće Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu imenovalo je odlukom donesenom na sjednici Vijeća 28. rujna 2022. (Klasa: 640-01122-2218, broj: 251 -55-22-47), Povjerenstvo za ocjenu doktorskoga rada Jadranke Osrečak pod naslovom „Financiranje troškova postupka od strane treće osobe u arbitražnim postupcima“ u sastavu: prof. dr. sc. Petar Miladin, predsjednik povjerenstva, prof. dr. sc. Hrvoje Sikirić, mentor i prof. dr. sc. Eduard Kunštek, član povjerenstva.

Povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada jednoglasno je usvojilo sljedeći

IZVJEŠTAJ O OCJENI DOKTORSKOG RADA

Opći podaci o doktorskome radu

Jadranka Osrečak izradila je i predala doktorski rad pod naslovom „Financiranje troškova postupka od strane treće osobe u arbitražnim postupcima“ u skladu s odobrenjem Vijeća Pravnog fakulteta i Senata Sveučilišta u Zagrebu.

Doktorski rad ima ukupno 520 stranica, font Times New Roman, tekst veličine 12, bilješke 10 s proredom 1,5. Margine stranice su na naslovnicama 3 cm, a na ostatku teksta 2,5 cm. Prvih jedanaest stranica su nenumerirane, i to: naslovnice na hrvatskom i engleskom jeziku, podaci o mentoru (jedna stranica), sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku (po jedna stranica) te sadržaj (četiri stranice). Glavni tekst ima ukupno 313 stranica. Bibliografija obuhvaća 14 stranica. Doktorandica je navela ukupno 181 bibliografskih jedinica koje obuhvaćaju 71 jedinicu bibliografije (monografije, knjige, znanstveni članci), 2 predavanja, 12 studija, 4 međunarodna ugovora i konvencija, 12 pravnih propisa različitog ranga (zakoni, ostali propisi, smjernice, prijedlozi propisa odnosno pravila), 15 arbitražnih pravila međunarodnih ili nacionalnih arbitražnih sudišta, popis judikature koji obuhvaća 32 odluke nacionalnih sudova i 28 arbitražnih pravorijeka. Doktorski rad sadržava 610 bilješki pisanih na dnu teksta, tekst veličine 10, bez proreda. Sveukupno doktorski rad broji 944.035 znakova, što predstavlja oko 629 autorske kartice.

Doktorski rad podijeljen je u devet poglavlja: I. Uvod (str. 1.-16.) potpoglavlja: i. Uvodna razmatranja (str. 1.-12.), ii. Cilj i teze rada (str. 12.-15.), iii. Metodologija istraživanja (str. 15.) i iv. Struktura rada (str. 15.-16.); II. Definicija financiranja sredstvima treće strane s osvrtom na procesnu poziciju treće strane u postupku (str. 16.-23.); III. Ugovor o financiranju troškova postupka (str. 23.-27.); IV. Oblici financiranja troškova postupka (str. 27.-45.), potpoglavlja: 1) Financiranje postupka sredstvima treće strane (str. 28.-35.) (daljnja potpoglavlja: i. Klasično financiranje postupka (str. 31.-33.) i ii. Strateško financiranje postupka (str. 33.-35.), 2) Osiguranje kao način financiranja troškova postupka (str. 35.-37.), 3) Financiranje troškova postupka putem odvjetnika (str. 37.-41.), 4) Pozajmice (str. 41.-42.), 5) Prijenos tražbine (str. 42.-44.) i 6) Stjecanje udjela u tužitelju u svrhu financiranja troškova postupka (str. 44.-45.); V. Razlozi razvoja financiranja troškova sredstvima treće strane u modernim vremenima i mogući učinak financiranja na postupak i temeljna ljudska prava (str. 46.-98.) potpoglavlja: 1) Razlozi razvoja (str. 47.-53.) (daljnja potpoglavlja: i. Pristup pravdi (str. 48.-52.) i ii. Globalizacija i liberalizacija tržišta i pravne profesije (str. 52.-53.), 2) Utjecaj na temeljna ljudska prava građana najsiromašnijih država (str. 54.-67.), 3) Obijesno parničenje (str. 67.-77.) (daljnja potpoglavlja: i. Sudski sporovi (str. 67.-72.), ii. Investicijska arbitraža (str. 72.-75.) te iii. Zaključak (str. 75.-77.), 4) Sukob interesa (str. 77.-98.) (daljnja potpoglavlja: i. Sukob interesa arbitara (str. 80.-86.), ii. Sukob interesa vještaka (str. 86.-94.), iii. Najnovija praksa ESLJP-a kod sukoba interesa arbitra (str. 94.-97) i iv. Zaključak (str. 98.-99.); VI. Otvorena pitanja kod financiranja troškova parničnog postupka ili arbitraže sredstvima treće strane (str. 99.-184.) potpoglavlja: 1) Normiranje financiranja troškova postupka (str. 99.-100.), 2) Obveza otkrivanja sudu, tribunalu i/ili drugoj strani u postupku da je ugovoreno financiranje troškova postupka sredstvima treće strane (str. 101.-115.) (daljnja potpoglavlja: i. Pitanje otkrivanja ili neotkrivanja činjenice da treća strana financira trošak postupka (str. 101.-104.), ii. Sudska i arbitražna praksa – pregled četiri odluke (str. 104.-109.), iii. Slučaj Hogan i Netanyahu – kontroverzije u vezi s financiranjima postupaka (str. 109.-114.) i iv. Zaključak (str. 115.-116.), 3) Odnos povjerljivosti: stranka – odvjetnik i financiranje troškova sredstvima treće strane (str. 116.-124.) (daljnja potpoglavlja: i. Odvjetnička tajna vs. povlastica (privilege) (str. 116.-121.) i ii. Otkrivanje dokumenata (str. 121.-125.), 4) Kontrola postupka i rješavanje spora nagodbom (str. 126.-131.) (daljnja potpoglavlja: i. Analiza (str. 126.-129.) i ii. Zaključna

razmatranja (str. 130.-132.), 5) Visina štete (str. 132.-134.), 6) Troškovi postupka (str. 134.-142.) (daljnja potpoglavlja: i. Pitanje odgovornosti treće strane za troškove suprotne stranke u postupku i pravo financirane stranke na naknadu troškova postupka (str. 134.-139.), ii. Utjecaj financiranja na visinu troškova postupka koje će potraživati stranka koja je financirana (str. 139.-142.) i iii. Zaključak (str. 142.-144.), 7) Osiguranje troškova (str. 144.-172.) (daljnja potpoglavlja: i. Parnični postupak (str. 144.), ii. Trgovačka arbitraža (str. 145.-149.), iii. Investicijska arbitraža (str. 149.-168.) i iv. Zaključak (str. 168.-172.), 8) Nadležnost/dopustivost tužbe i prijenos tražbine (str. 172.-183.) (daljnja potpoglavlja: i. Parnični postupak (str. 173.-175.), ii. Arbitraža (str. 176.-183.) i iii. Zaključak (str. 183.-184.); VII. Financiranje troškova postupka sredstvima treće strane u parničnim postupcima (str. 185.-262.) potpoglavlja: 1) Velika Britanija (str. 189.-201.) (daljnja potpoglavlja: i. Maintenance, champerty i barretry (str. 190.-194.), ii. Normiranje financiranja – rad Udruge pružatelja usluge financiranja sudskih sporova (str. 194.-195.), iii. Sudska praksa (str. 195.-200.) i iv. Zaključak (str. 201.), 2) SAD (str. 201.-213.) (daljnja potpoglavlja: i. Pitanje normiranja (str. 201.-205.), ii. Maintenance, champerty i usury doktrine i odgovornost za troškove u sudskoj praksi (str. 205.-212.) i iii. Zaključak (str. 212.-213.), 3) Australija (str. 213.-225.) (daljnja potpoglavlja: i. Normiranje – tenzija između sudbene i izvršne vlasti (str. 214.-219.), ii. Maintenance, champerty i odgovornost za troškove u sudskoj praksi (str. 219.-224.) i iii. Zaključak (str. 224.-225.), 4) Kanada (str. 225.-233.) (daljnja potpoglavlja: i. Kratki prikaz financiranja troškova sredstvima treće strane (str. 225.-226.), ii. Maintenance i champerty doktrine, financiranje drugih postupaka i sudsko potvrđivanje ugovora o financiranju u sudskoj praksi (str. 226.-232.) i iii. Zaključak (str. 232.-233.), 5) Irska (str. 233.-242.) (daljnja potpoglavlja: i. Maintenance i champerty u praksi irskih sudova (str. 233.-239.) i ii. Zaključak (str. 239.-242.), 6) Francuska (str. 242.), 7) Njemačka (str. 242.-243.), 8) Hrvatska (str. 243.-252.), 9) EU – uređenje instituta financiranja troškova postupka (str. 252.-257.) (daljnja potpoglavlja: i. Direktiva 2020/1828 o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (str. 252.-253.), ii. Prijedlog Direktive o normiranju financiranja parničnog postupka sredstvima treće strane (str. 251.-256.) i iii. Zaključak (str. 256.-257.), 10) Model pravila europskog građanskog postupka (str. 257.-260.) i 11) Zaključna razmatranja (str. 260.-262.); VIII. Financiranje troškova postupka sredstvima treće strane u arbitražnim postupcima (str. 262.-302.) potpoglavlja: 1) Arbitraža kao način rješavanja spora i mjerodavno pravo (str. 262.-266.), 2) Trgovačka arbitraža (str. 266.-273.) (daljnja potpoglavlja: i) Reforma financiranja sredstvima treće strane u arbitražnim pravilima - A. ICC, B. AAA, C. SCC, D. HKIAC, E. SIAC, F. ACICA (str. 266.-273.), 3) Investicijska arbitraža (str. 273.-290.) (daljnja potpoglavlja: i. Reforma financiranja sredstvima treće strane u arbitražnim pravilima (str. 273.-274.), ii. Reforma financiranja sredstvima treće strane pri UNCITRAL-u (str. 274.-292.) i iii. Reforma financiranja sredstvima treće strane unutar reforme ICSID Arbitražnih pravila (str. 292.-302.) i IX. Zaključak (str. 302.-313.) potpoglavlja: i. Uvodna razmatranja (str. 302.-305.), ii. Prva hipoteza (pristup pravdi i pravo na pošteno suđenje) (str. 305.-308.), iii. Druga hipoteza (sukob interesa) (str. 308.-310.), iv. Treća hipoteza (kvaliteta i visina tužbenog zahtjeva, visina troškova postupka, kontrola postupka kao i mogućnost sklapanja nagodbe) (str. 310.-312.) i v. Zaključno (str. 313.).

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja instituta financiranja troškova postupka sredstvima treće strane u arbitražnim postupcima. Institut se analizira na teorijskoj i praktičnoj razini. Teorijska analiza obuhvaća nastanak ovo procesnog instituta te poredbeno doktrinarna stajališta o tom institutu, breviter kao instituta sudskog (parničnog), težišno kao instituta arbitražnog postupka. Praktična razina odnosi se na analizu ovog instituta na legislativnoj razini (međunarodni ugovori, nacionalno zakonodavstvo, pravna pravila) i na jurisprudencijskoj razini, poredbeno sudskoj i arbitražnoj praksi (međunarodna trgovačka arbitraža i investicijska arbitraža), nacionalnoj, međunarodnoj i regionalne ekonomske integracije (Europska unija)..

Hipoteze doktorskog rada

Hipoteza od koje se polazi u istraživanju je da financiranje troškova postupka sredstvima treće strane može ojačati i omogućiti pristup pravdi kao univerzalnom pravu, ali ujedno otvara etička i normativna pitanja, posebno u investicijskoj arbitraži (ali i trgovačkoj arbitraži i parničnom postupku) o tome je li pristup pravdi putem financiranja troškova postupka sredstvima treće strane ujedno i najbolji put ili

se poništavanje negativnog učinka visokih troškova postupka može premostiti i drugim pravnim institutima?

Cilj doktorskog rada

U skladu s polaznom hipotezom, cilj doktorskog rada je istražiti sljedeće tri teze:

- 1) Financiranje troškova postupka sredstvima treće strane ojačava pristup pravdi i pravo na pošteno suđenje u smislu kako je ono uređeno u članku 29. Ustava Republike Hrvatske i članku 6.1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a prema kojima svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj i odluči o njegovim pravima i obvezama.
- 2) Financiranje troškova postupka sredstvima treće strane može dovesti do sukoba interesa, pa je potrebno normirati obvezu otkrivanja sudu ili arbitražnom sudu (tribunalu) i suprotnoj stranci da troškove postupka financira treća strana jer se u protivnom dovodi u pitanje pravo na pošteno suđenje, pravo koje je zajamčeno i stranci koja nije financirana. Postojećim normativnim okvirom nije dostatno uređeno niti razjašnjeno temeljno pitanje analiziranog pravnog instituta – opseg otkrivanja odnosno trebaju li o financiranju troškova postupka sredstvima treće strane biti obaviješteni samo sudionici u postupku (sud, tribunal i stranke) ili i treće osobe koje sudjeluju u postupku u svojstvu umješšača ili prijatelja suda (*amicus curiae*), kao i vještaci i svjedoci?
- 3) Financiranje troškova postupka sredstvima treće strane može bitno utjecati na kvalitetu tužbenog zahtjeva, visinu tužbenog zahtjeva, visinu troškova postupka, kontrolu postupka i mogućnost mirnoga rješenja spora sklapanjem nagodbe.

Sadržaj doktorskoga rada

U prvom poglavlju, „Uvod“, autorica nakon i. uvodnih razmatranja obrazlaže ii. ciljeve i teze, iii. metodologiju istraživanja (autorica koristi normativnu, empirijsku, poredbenu i vrijednosno-ekonomsku metoda istraživanja /posebno u dijelovima doktorskog rada koji se bave ljudskim pravima, ekonomski učinak investicijskih arbitraža na državni proračun i regulatornu funkciju države/) i iv. strukturu doktorskog rada.

U drugom poglavlju, „Definicija financiranja sredstvima treće strane s osvrtom na procesnu dispoziciju treće strane u postupku“, autorica ističe da definiranje ovog pravnog instituta otežavaju dvije činjenice, prvo, radi o pojavi koja se brzo razvija, drugo, alternativni pravni instituti imaju s ovim pravnim institutom mnogo zajedničkih karakteristika. Financiranje troškova postupka sredstvima treće strane autorica definira kao neposredni ili posredni (putem trećih) ugovorni, poslovni ili drugi odnos između treće strane i stranke u postupku u kojem treća strana, koja nije stranka u postupku, snosi dio ili cjelokupni trošak postupka bilo davanjem financijskih sredstava ili u vidu druge pomoći koja je u vezi s troškovima postupka, kao primjerice kroz stručnu pomoć stranci, u vidu pripremanja vještačkog nalaza itd., u zamjenu ili za naknadu, ili iz filantropskih razloga, ili zbog neizravnih ekonomskih ili drugih razloga. Autorica nastavno posebno razmatra procesnu dispoziciju treće strane u postupku, kako bi je definirala. Prema autorici, treća strana koja financira troškove postupka, su oni koji nisu stranka u sporu, ali izravno ili neizravno, financijski ili na drugi način snose dio ili cjelokupne troškove određenoga postupka u zamjenu za, ili nagradu ili naknadu koja u cijelosti ili djelomično ovisi o ishodu spora, ili u zamjenu za plaćanje premije ili bez namjere ostvarivanja izravne ekonomske koristi od financiranja troškova.

U trećem poglavlju, „Ugovor o financiranju troškova postupka“, autorica analizira pravnu prirodu tog ugovora. U analizi je obuhvatila hrvatsko, njemačko i francusko pravo, te pravo Engleske i Walesa, pri čemu prvo razmatra može li se taj ugovor u neku od vrsta ugovora koji su analiziranim pravnim porecima poznati. Kako ističe, pitanje pravne prirode posebno je važno kod popunjavanja pravnih praznina i određivanja mjerodavnog prava, ako se radi o prekograničnim transakcijama i s time povezane primjene prisilnih propisa. Nakon analize pojedinih pravnih poredaka, autorica smatra da bi se „ugovor o financiranju troškova postupka“ kao „ugovor o zajmu“ mogao kvalificirati s gledišta hrvatskog i njemačkog, ali ne i francuskog prava, kao „ugovor o ortaštvu“ s gledišta hrvatskog i njemačkog prava, kao „ugovor o osiguranju“ s gledišta njemačkog, ali ne i hrvatskog prava, dok bi se s gledišta francuskog prava

mogao kvalificirati kao „ugovor o pružanju usluga“. Analiza pravne prirode tog ugovora s gledišta engleskog i waleskog prava obuhvatila je analizu Kodeksa postupanja financiratelja postupaka Udruge pružatelja usluge financiranja sudskih sporova, koji je donijelo Ministarstvo pravosuđa zaduženo za samoregulaciju financiranja parnica i arbitraža u Engleskoj i Walesu.

U četvrtom poglavlju, „Oblici financiranja troškova postupka“, autorica, nakon obrazlaže druge oblike financiranja troškova postupka koji postoje uz financiranje troškova postupka od strane treće strane. Prvo ističe da se unutar financiranja troškova postupka od strane treće strane može razlikovati „klasično financiranje postupka“ od „strateškog financiranja postupka“ sredstvima treće strane (1.). Pri tome, „klasično financiranje postupka“ bi bilo financiranje u kojem je financijski interes treće osobe primaran, koji se sastoji u naknadi koja u cijelosti ili djelomično ovisi o ishodu spora ili u naknadi koja se osigurava kroz naknadu za uspjeh u sporu. Kod „strateškog financiranja“ direktni financijski interes treće osobe nije primaran, već je financiranje troškova postupka motivirano drugim razlozima koji nužno ne moraju biti i moralni i dopušteni, i koji će, najčešće, ostati skriveni. U nastavku, uspoređuje „klasično financiranje troškova postupka“ s drugim oblicima financiranja troškova postupka, i to „osiguranjem“ (2.), „financiranjem troškova postupka putem odvjetnika“ (3.), „pozajmicom“ (4.), „prijenosom tražbine“ (5.) i „stjecanjem udjela u tužitelju u svrhu financiranja troškova postupka“ (6.) te obrazlaže razlike i sličnosti između tih pravnih instituta.

U petom poglavlju, „Razlozi razvoja financiranja troškova sredstvima treće strane u modernim vremenima i mogući učinak financiranja na postupak i temeljna ljudska prava“ autorica kao dva temeljna razloga instituta financiranja troškova postupka sredstvima treće strane (1.) izdvaja i. pristup pravdi i ii. globalizaciju i liberalizaciju tržišta i pravne profesije. U pogledu prvog temeljnog razloga „pristupa pravdi“, a koji se može izjednačiti s pravima iz čl. 6.1. EKLJP koji uređuje pravo na pošteno suđenje, i koji u sebi sadržava (i) financijski aspekt ili financijsku sposobnost plaćanja troškova postupka, autorica naglašava da institut financiranja troškova postupka sredstvima treće strane omogućuje da postupak pred državnim sudom ili arbitražnim sudom pokrenu i vode i osobe, pravne ili fizičke, koje inače ne bi imale sredstava za plaćanje troškova postupka. Autorica smatra upitnim predstavlja li financiranje troškova postupka od strane treće osobe i najbolji način za ostvarivanje prava na pristup pravdi, posebno imajući u vidu da kod „klasičnog financiranja troškova postupka“ financijer ostvaruje značajnu dobit od financiranja koja se isplaćuje iz dosuđenog iznosa. Nastavno, a u vezi s drugim temeljnim razlogom, „globalizacijom i liberalizacijom tržišta i pravne profesije“, autorica upozorava da je došlo do „komodifikacije pravde“, u smislu da je pristup pravdi postao roba kojom se trguje, te zaključuje da je liberalizacija trgovine pravnim uslugama dovela do toga da se te usluge sagledavaju kao ekonomski poduhvat (a time i sami postupak), a ne kao profesija koja služi tržištu, ali je ipak od njega različita. Autorica dalje razmatra pravo na pristup pravdi u kontekstu financiranja troškova postupka, posebno njegov utjecaj na temeljna ljudska prava građana najsiromašnijih država (2.). Autorica, na primjeru prakse iz investicijskih arbitraža, obrazlaže da uspješni tužitelj, investitor, koji koristi financira troškove sredstvima treće strane, može provedbom pravorijeka posebno ako je tuženik „siromašna“ državi, koja nema ljudskih kapaciteta i financijskih sredstava za vođenje postupka odnosno uspješnu obranu, izravno utjecati na razinu ostvarenja temeljnih prava stanovnika te države, primjerice na ostvarenje prava na zdravlje ili prava na obrazovanje. U tom kontekstu analizira i ulogu investicijskih fondova. Nastavno, autorica kao daljnji učinak financiranja troškova postupka sredstvima treće strane razmatra dovodi li primjena tog instituta do „obijesnog parničenja“ odnosno podnošenja neosnovanih tužbi, kako u sudskom, tako i u arbitražnom postupku, posebno u investicijskim arbitražama (3.). Konačno, autorica analizira otvara li institut financiranja troškova postupka sredstvima treće strane pitanje sukoba interesa, kako u odnosu na arbitre, tako i u odnosu na vještace, a zbog čijeg je utvrđivanja potrebno otkrivanje korištenja tog instituta, te najnoviju praksu ESLJP u vezi s tim pitanjem, što je povezano (4.).

U šestom poglavlju, „Otvorena pitanja kod financiranja troškova parničnog postupka ili arbitraže sredstvima treće strane“, autorica razmatra sedam, po njezinoj ocjeni, najvažnijih pitanja, prijedora u vezi s institutom financiranja troškova postupka sredstvima treće strane, te zauzima o njima stajališta. U vezi s pitanjem je li potrebno normiranje ovog instituta (1.), autorica smatra da unifikacija na svjetskoj razini nije moguća, na razini nacionalnog prava, zbog ubrzanog razvoja ovog instituta, pravno uređivanje, tamo gdje ono ne

postoji, bilo bi potrebno, a harmonizacija između nacionalnih zakonodavstva poželjna. Ovaj institut normiran je u arbitražnim pravilima uglednih međunarodnih arbitražnih ustanova. Obveza otkrivanja sudu, arbitražnom sudu i/ili drugoj stranci u postupku da je ugovoreno financiranje troškova postupka sredstvima treće strane (2.), a koje je usko povezano s prethodnim pitanjem potrebe normiranja, smatra da bi ovu obvezu trebalo normirati na razini pravnog standarda u prilog otkrivanja primjene tog instituta u konkretnom postupku, pri čemu bi se, u odluci hoće li se ili neće naložiti otkrivanje, trebao primijeniti test ravnoteže. U vezi s utjecajem financiranja troškova postupka sredstvima treće strane na odnos povjerljivosti koji postoji između stranke i odvjetnika (3.) autorica, nakon što utvrđuje razlike između instituta „odvjetničke tajne“ sustava civil law i „povlastice“ („privilege“) sustava common law, posebno razmatra pitanje jesu li dokumenti koje producirala treća strana i/ili su u njezinom posjedu zaštićeni od otkrivanja tijekom arbitražnog postupka i može li se pri tome pozvati na odvjetničku tajnu odnosno povlasticu. Izuzetno važno pitanje je u kojoj mjeri treća strana koja financira postupak može taj postupak kontrolirati i može li utjecati na sklapanje nagodbe u tom postupku (4.). Autorica, nakon analize, zaključuje da ta kontrola postoji te da treća strana, kako u klasičnom, tako i u strateškom financiranju, zbog svoje izravne zainteresiranosti za ishod spora, može utjecati i njegovo končanje sklapanjem nagodbe. Utječe li financiranje troškova postupka od strane treće strane na visinu štete koja se u postupcima utužuje? (5.). Odgovor autorice na ovo pitanje jest pozitivan i obrazlaže svoje stajalište da postoji povezanost između visine zahtjeva utuženog u postupku i činjenice da tužitelja financira treća strana. U vezi s troškovima postupka i njihovim financiranjem od strane treće strane (6.) prvo razmatra može li se treću stranu obvezati na plaćanje troškova postupka, te ističe da je to moguće u nekim jurisdikcijama kad se radi o sudskom postupku, ali nije moguće u arbitražnom postupku jer se na plaćanje troškova mogu obvezati samo stranke u postupku. Zatim, ima li financirana stranka pravo na troškove, kada ih sama kao stranka nije snosila? Prema mišljenju autorice ima li financirana stranka pravo na naknadu troškova postupka ovisi o obliku financiranja. Ako se radi o klasičnom financiranju, ima na to pravo kako u sudskom, tako i u arbitražnom postupku jer će te troškove biti obvezana platiti trećoj strani koja ju je financirala. U slučaju strateškog financiranja kod kojeg ne postoji obveza plaćanja naknade za financiranje i vraćanje trećoj strani troškova je je imala za financiranje, stajalište je autorice, da bi se dosuđivanje financiranoj strani troškova postupka moglo smatrati njezinim neopravdanim obogaćenjem jer u tim slučajevima financirana stranka ima pravo zadržati trošak koji realno nije imala i koji nema obvezu dati onome koji ga je imao – trećoj strani. Kad utjecajem financiranja troškova od strane treće strane na mogućnost da se postavi zahtjev za davanjem osiguranja troškova postupka (7.) autorica ističe da se u sudskim postupcima to pitanje uređuje nacionalnim procesnim pravom. Prema arbitražnoj praksi, za arbitražne sudove, uz utvrđivanje financijskog stanja financirane strane, odlučujuće je predviđa li ugovor o financiranju te će treća strana platiti i troškove suprotne stranke u slučaju gubitka spora, te ako je tako ugovoreno, do kojeg iznosa, ako je taj iznos ograničen. Konačno, razmatra se i pitanje nadležnosti/dopustivosti tužbe i prijenosa tražbine, tužbenog zahtjeva, na treću stranu (8.) i to s gledišta parničnog i arbitražnog postupka. U vezi s ovim zadnjim, pitanje nadležnosti odnosno dopustivosti tužbe nakon što je došlo do prijenosa tražbine na treću stranu, posebno se razmatra za međunarodnu trgovačku arbitražu, a posebno za investicijsku arbitražu.

U sljedeća dva poglavlja institut financiranja troškova postupka sredstvima treće strane razmatra se na jurisdikcijskoj razini.

U sedmom poglavlju, „Financiranje troškova postupka sredstvima treće strane u parničnim postupcima“, daje se poredbeno analiza ovog instituta, kroz analizu legislative i judikature nacionalnih sudova, prvo u državama obitelji common law sustava prava Velika Britanija (1.), Sjedinjene Američke Države (2.), Australija (3.) i Kanada (4.), zatim državama koje pripadaju obitelji civil law sustava prava, Irska (5.), Francuska (6.), Njemačka (7.) i Hrvatska (8.). Konačno, daje se prikaz ovog instituta u Europskoj uniji općenito (9.) te analizira Model pravila europskog građanskog postupka (10.). U analizi država pripadnica sustava common law obitelji prava ističe se da je u tim državama, ponajprije zbog skupog pravosuđenja, institut financiranja troškova postupka sredstvima treće strane izuzetno razvijen, uređen na legislativnoj razini, te da postoji bogata sudska praksa. Tome nasuprot, u državama civil law sustava prava, taj institut nije legislativno uređen, no da ga sudska praksa, iako rijetko, prepoznaje. Unutar Europske unije pokrenuta je

legislativna inicijativa kako bi se taj institut pravno regulirao te su izrađen Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o normiranju financiranja parničnog postupka sredstvima treće strane, koju je Europska komisija iz siječnja 2021., a koji bi trebao dovesti ne samo do harmonizacije prava unutar EU u vezi s tim institutom, nego će i dodatno pomoći u ostvarenju prava na pristup pravdi i pošteno suđenje u smislu čl. 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Dodatno se analizira i Model pravila europskog građanskog postupka iz siječnja 2021. koji sadržava opću odredbu koja se odnosi na financiranje i odredbe koje se odnose na kolektivnu zaštitu i financiranje postupka sredstvima trećih.

U osmom poglavlju, „Financiranje troškova postupka sredstvima treće strane u arbitražnim postupcima“, nakon uvodnih napomena o arbitraži kao načinu rješavanja sporova i mjerodavnom pravu u arbitraži (1.) razmatraju se revizije arbitražnih pravila arbitražnih ustanova koja sadržavaju odredbe o financiranju arbitražnih postupaka sredstvima treće strane (2.) Analiziraju se Arbitražna pravila Međunarodnog arbitražnog sudišta Međunarodne trgovačke komore (ICC ICA) (2021.) (čl. 11. st. 7.), Arbitražna pravila Međunarodnog centra za rješavanje sporova (ICDR) (2021.) (čl. 14. st. 7.) koji djeluje pri Američkom udruženju za arbitražu (AAA), Arbitražna pravila Arbitražnog instituta Štokholmske trgovačke komore (SCC) (2020.) (čl. 38.), Arbitražna pravila Međunarodnog arbitražnog centra u Hong Kongu (HKIAC) (2018.) (čl. 44.) i Arbitražna pravila Australskog centra za međunarodnu trgovačku arbitražu (ACICA) (2021.) (čl. 48. i čl. 54.). Nakon toga se analizira institut financiranja troškova postupka sredstvima treće strane u investicijskoj arbitraži (3.), i to prvo reforma financiranja sredstvima treće strane u arbitražnim pravilima i to na primjeru Arbitražnih pravila Međunarodnog arbitražnog centra u Singapuru (SIAC) koja se primjenjuje na investicijsku arbitražu (2016.) (čl. 24. i čl. 33.). Zatim se reforma financiranja sredstvima treće strane razmatra u sklopu rada Radne grupe III. UNCITRAL-a na reformi rješavanja sporova između država i ulagatelja, a nakon toga u sklopu reforme Arbitražnih pravila Međunarodnog centra za rješavanje investicijskih sporova (ICSID), koja je u tijeku.

U devetom poglavlju, „Zaključak“, autorica daje konačni osvrt na doktorsko istraživanje tako da sustavno i jezgrovito navodi stajališta iz prethodnih poglavlja disertacije koja se odnose na tri polazne teze doktorskog istraživanja.

Izvorni znanstveni doprinos

Znanstveni doprinos ovog doktorskog rada općenito je u tome što predstavlja prvu cjelovitu znanstvenu analizu vrlo složenog instituta financiranja troškova postupka od strane treće osobe, kako u sudskom, a posebno u arbitražnom postupku, u hrvatskoj pravnoj doktrini. Posebnu vrijednost ovog rada predstavlja opsežno komparativno istraživanje ovog instituta u različitim pravnim sustavima, naime u izabranim državama obitelji common law sustava prava, Engleskoj, Walesu, SAD, Kanadi i Australiji, kao i u državama obitelji civil law sustava prava, Irskoj, Francuskoj, Njemačkoj i Hrvatskoj, ali i iscrpna analiza njegove primjene u postupcima pred izabranim uglednim nacionalnim i međunarodnim arbitražnim sudištima. Konkretni znanstveni doprinos očituje se ne samo u teorijskoj analizi ovog pravnog instituta, već i prepoznavanju s njime povezanih otvorenih pitanja i za njih predloženih rješenja.

Ocjena doktorskog rada

U doktorskome radu Jadranka Osrečak uspješno je, i uz korištenje odgovarajućih znanstvenih metoda, obradila temu „Financiranje troškova postupka od strane treće osobe u arbitražnim postupcima“. Materija koja dosad nije uopće sustavno i cjelovito obrađena u hrvatskoj pravnoj doktrini, uspješno je i metodološki valjano analizirana. Analiza je sustavna i cjelovita, provedena uz korištenje obimne literature i judikature, a teze i zaključci koje je doktorandica ponudila izneseni su uvjerljivo. Stil izlaganja u doktorskome radu je jasan i pregledan.

Na temelju navedenog, povjerenstvo smatra da rad doktorandice Jadranke Osrečak predstavlja vrijedan izvorni znanstveni doprinos hrvatskoj pravnoj znanosti u području međunarodnog građanskog procesnog prava, posebno prava međunarodne trgovačke i investicijske arbitraže.

Mišljenje i prijedlog:

Povjerenstvo je mišljenja da je doktorski rad Jadranke Osrečak pod naslovom „Financiranje troškova postupka od strane treće osobe u arbitražnim postupcima“ predstavlja izvorni znanstveni rad koji omogućuje pristupnici stjecanje akademskog stupnja doktora znanosti.

Povjerenstvo stoga predlaže Vijeću Pravnog fakulteta u Zagrebu da prihvati doktorski rad Jadranke Osrečak pod naslovom „Financiranje troškova postupka od strane treće osobe u arbitražnim postupcima“ kao uspješno izrađeni doktorski rad i da se provede daljnji postupak za stjecanje doktorata znanosti.

Izabrano povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada	Titula, ime i prezime, ustanova, država:	Potpis:
	1. (predsjednik Povjerenstva) Prof. dr. sc. Petar Miladin	
	2. Prof. dr. sc. Hrvoje Sikirić	
	3. Prof. dr. sc. Eduard Kunštek	
	4.	
	5.	
Sjednica nadležnog tijela i točka dnevnog reda u okviru koje je imenovano Povjerenstvo:	28. rujna 2022., točka 43.	
Napomena (po potrebi):		
U Zagrebu, 28.10.2022.		
		M.P.

